

posebno enoletne, pa tudi dveletne, kar storí, da se velikrat njih rast iztrebi in zatere, posebno pa v malih deležih.

Še ljubše mi je pa vendar, ako se drevje obsekuje, kakor pa, da se z vednim grabljenjem do golih tal zemlja v nič deva, da lepo drevje ne more več rasti. Z obsekovanjem se saj le drevje pokonča, z neizmernim grabljenjem pa se končuje drevje in zemlja ob enem. Se vé, da se tudi zgodi, da niso ljudje zadovoljni le z obsekovanjem, temuč grabijo še steljo spod drevja. Ker pa za modro gospodarstvo ne eno ne drugo ni potrebno, zato tacega početja ne morem pametno gospodarstvo imenovati; to je gospodarstvo divjakov. Za tarnanje taci, ki gozde odirajo, nimam ušesa, ker to nič ne določi. Kar pa določuje, to je veči pridobitek pri žitu, senu, lesu in denarju, in ta pridelek dobivajo pametni kmetovalci, ne pa gozdodirci.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Redna seja glavnega odbora 2. avgusta 1885.

Seji predseduje družbini predsednik gospod baron Wurzbach. Navzoči so podpredsednik gospod J. Fr. Seunig, tajnik Gustav Pirc in odborniki gg. Jerič, Kastelic, Robič in Witschl.

Po obravnavi nekaterih personalnih zadev izroči se vodstvo blagajničnih zadev za čas dopusta družbenega blagajnika gospodoma Kastelicu in Pircu.

Ravnaje se po odloku c. kr. poljedelskega ministerstva iz dne 15. aprila 1877., zadevajočega osnovo živinskih razstav, voli glavni odbor za prihodnje 3 leta v stalno deželno presojevalno komisijo gg. podpredsednika Seuniga, odbornika Neveklovskega in tajnika Pirca in njihovim namestnikom gg. odbor-nike Brusa, Witschl-a in dr. M. Wurzbacha.

Poročila o porabi subvencij za šolske vrte krajnih šolskih svetov v Vinici, Šentrupertu ter Leskovcu se na znanje vzame.

Gospodu Al. Lavrenčiču v Postojini dovoli se prodati plemenskega bika, kupljenega od družbe.

Tajnik g. Gustav Pirc poroča o izidu tekmo-vanja za premije umnim sadnim sušilnicam ter stavi primerne nasvete, ki se imajo vis. c. k. poljedelskemu ministerstvu poročati.

Gospod odbornik in inženir Witschl poroča o neka-terih potrebnih popravah v poslopju na poskuševalnem vrtu na Poljanah, koje poprave v znesku 47 gold. in 67 kr. se naroči izvesti tajniku g. Gustavu Pircu po rokodelcih iz posilne delavnice, in kolikor tam ni mogoče, po mestnih rokodelcih.

Dopis vis. c. k. poljedelskega ministerstva

zarad soli za soljenje surovega masla.

Št. 7813/1075.

Z ozirom na okoliščine, da mora biti surovo maslo, ki je pripravljeno za izvoz, skrbno soljeno in da se to delo dá izvršiti dobro le z enakomerno zrnasto soljo, je c. kr. finančno ministerstvo po dogovoru s poljedel-skim ministerstvom in na podlagi storjenih poskušanj z odlokom iz dne 14. junija t. l., št. 16.457 vredilo, da se za mlekarstvo primerna sol dela in oddaja v c. k. solinah v Ebensee-u in v Velički.

V Velički oddaja se taka sol po 10 gold. metrični cent, zavoj in vožnjo preskrbeti ima pa naročnik.

V Ebensee-u oddaja se sol tudi po 10 gold. cent, za zavoj je pa plačati od metričnega centa 56 kraje. Soli se oddá najmanj 50 kilogr., naročila sploh se pa morajo glasiti na take množine kilogramov, ki se dajo s 50 deliti.

O tem se daje čast. c. kr. kmetijski družbi na znanje, da to naredbo primerno razglasi.

Na Dunaji, 20. julija 1885.

Od c. k. poljedelskega ministerstva.

Razpis štipendije

na vrtnarski šoli „Elisabethinum“ v Mödlingu.

Na vrtnarski šoli „Elisabethinum“, koja je v zvezi z gospodarsko šolo „Francisco Josephinum“, oddaste se za šolska leta 1885/6. in 1886/7. dve štipendiji po 250 gold. na leto; ena teh štipendij ima imé presvit-lega cesarja, druga pa presvitke cesarice.

Prosilci za te štipendije vložijo naj svoje prošnje najpozneje do 31. avgusta t. l. pri vodstvu šole „Fran-cisco Josephinum“, pri kojem je tudi mogoče dobiti natančnejša poročila o šoli.

Za sprejem v vrtnarsko šolo je potrebno:

1. Dovoljenje starišev ali varuha za vstop v šolo.
2. Spričalo o dobro dovršeni ljudski šoli.
3. Starost najmanj 15 let pri primerni telesni krepkosti.

Želeti je tudi, da ima prosilec uže nekoliko znanja o vrtnarskih delih.

Štipendisti niso prosti šolnine.

Na Dunaji, 27. julija 1885.

Od c. k. poljedelskega ministerstva.

Šolske stvari.

O šolskem zdravstvu.

Referat za okrajno učiteljsko konferenco v Po-stojni dné 8. julija t. l.

Četrta točka dnevnega reda glasi se: „Kratka, je-drnata in temeljita splošna razprava o šolski higieni (zdravstvu)“.

O tej za šolsko mladino prevažni zadevi razpravlja dr. Gustav Ad. Lindnerjeva knjiga: „Encyklopädisches Handbuch der Erziehungskunde mit besonderer Berücksichtigung des Volksschulwesens“ v treh odstavkih, nam-reč: „Diätetik“, „Schulhygiene“ in „Schulkrankheiten“ jako temeljito, vsestransko in stvarno. Ako se ljudski učitelj po tem, kar je v napomnjenih odstavkih nave-denega in pa po določilih zaukaza vis. c. kr. minister-stva za bogočastje in poduk iz dne 19. julija 1875. l., šte-v. 2868, kar v njegovo področje gledé šolskih zdrav-stvenih zadev in razmer spada, kakor tudi po raznih dopisih in zaukazih, kateri so v le-to svrha bili od časa do časa šolskim ravnateljstvom tega okraja po sl. c. k. okrajnem šolskem svetu doposlani, kolikor mogoče strogo ravná, ne bode v dosego namena svojega nikdar prave poti zgrešil.

Opomniti moram pa, da se pri nekaterih starih šol-skih hišah (oziroma šolskih sobah) take napake naha-jajo, katere na zdravje šolske mladine slabo in škod-ljivo vplivajo, kojih pa učitelj sam nikakor in nikdar odstraniti ne more in tudi mogel ne bode. Ena takih, ne ravno redkih napak je gotovo premalo obsežna in prenizka šolska soba ter za tak tesni lokal preveliko in nerazmerno število šolskih otrok ob enem itd.

Ker sem uže prec iz začetka omenil in povedal, kje da je ta razprava temeljito obravnana in ker je stvar za blagor nježne šolske mladine prevažnega pomena, dovoljeno naj mi bode, da se strogi zadači današnji nekoliko izneverim, stvar izvan šole prenesem in jo s kratkimi lastnimi opombami še malo bolj natančno obdelam.

Človek obstoji iz duše in telesa. Prislovica pa pravi, da zdrava, bistra in nadarjena duša prebiva v zdravem, čvrstem in čilem telesu.

Sveta in velika dolžnost je roditeljem, da malim bitjem uže pred in tudi prec potem, ko jim jih je ljubi Stvarnik na svet dal, po moči za to skrbé, da se jim bodo nježna telesa v čvrsta, zdrava in krepka telesa izraščala in razvijala, v katerih razvile bodo se pozneje tudi zdrave in nadarjene duše bistrega razuma. O tem pozneje še par besedic spregovorim.

Ljudski učitelj ni mladini le podučevalec suhih predmetov v šoli, nego on ji je ob enem tudi odgojevalec.

Iz lastnega prepričanja trdim, da je prava krščansko-moralična odgoja mladine za njen prihodnji poklic še veliko važnejšega pomena, nego bilo bi še tako strogo vežbanje taiste v predpisanih brez prave odgoje. Obedvoje mora biti v najtesnej in harmonični zvezi, ako se hoče, da bode kdaj iz malega človečka srečen in zadovoljni človek postal. Dobra krščanska odgoja pospešuje tudi zdravje človekovo; strast je pa temu neprecenljivemu daru božjemu najhujša sovražnica.

Dobro in v krščanskem duhu pošteno odgojeni človek izogiba se z božjo pomočjo vsem in vsakoršnim strastim; ohrani si vedno veselo srcé, zadovoljen je z vsemi okoliščinami, katere ga ravno obdajajo in — srečen je. — Rek veli: „Veselo srcé je polovica zdravja.“ In: „Mirna vest je najboljši in najzvestejši prijatelj človekov, kateri ga spremlja po vseh potih njegovih, ga tolaži v žalosti, povečuje mu radost in veselje, deli mu moč in daje zaupanje v britkostih, težavah, nadlogah in preganjanji; je dalje najmehkejša blazina, na kateri se revni trpin Adamov na zemlji slednji dan po doprinesenih dolžnostih svojih prijetno in blagodejno odpočije. Ta prijatelj božji pa človeka tudi še celó ob smrtni uri pred obupom obvaruje in mu srečno smrt nakloni.

Bolj srečen in navadno tudi dosta bolj krepkega zdravja je dobro odgojen priprosti človek, nego je slabo ali pa celó napačno odgojen in brezveren učenjak. — Prvi v svojih nadlogah ne bode nikdar obupal; poslednji zná se pa tudi uže zavoljo kake male in nepomenljive neprilike, katera se mu pripetiti utegne, makari če je tudi še tako imovit, sam posilno ob življenje spraviti. Vsakdanje življenje nam v obeh slučajih faktičnih zgledov za spodbudo in v svarilo podaja in nudi.

Malomarnost in neskrb pri odgoji otrok je eden najpoglavitejših vzrokov, da se dandanes po svetu uže med golobradnimi smrkolini ubijalci, roparji, požigalci in samomorilci nahajajo.

Ljudski učitelj naj svojo skrb za zdravje mladine tudi nekoliko izvan šolskih sten raztegne in razširi. Skrb svojo obrača naj po moči tudi v to, da bodo leto za letom krepki, zdravi in bistroumni začetniki od starišev v šolo (kot novinci) prihajali. Ni ravno malo takih kmetskih (tudi drugih) starišev po deželi (kakor tudi po mestih in trgih), katerim je za vse drugo več mar, nego skrb za lastne otroke. Dosta njih opušča v tem obziru svoje dolžnosti iz nevednosti, a dosta pa tudi iz grde in pregrešne malomarnosti, ter so jim lastni otročki — najzadnja briga. Ne manjka se prilik, o katerih more učitelj posamezne stariše svoje šolske občine med privatnim pogovorom podučiti, kako jim je za nedolžno detice, katero so od Boga prejeli, skrbeti, da bode brez

posebne nesreče zdravo ostalo, čvrsto rastlo, ter da se bode enkrat v zdravem telesu mladega človeka pričel tudi zdrav, bister in razumen duh razvijati. V dosego te preimenitne zadeve naj učitelj starišem, kateri čitati znajo, prav toplo dr. Kovačevo knjižico „Slovenska mati“ priporoča; ta zlata vredna knjižica izšla je leta 1882. v Narodni tiskarni v Ljubljani in stane, če se ne motim, le ubogih 30 soldičev. Brez te prekoristne knjižice ne smela bi nobena slovenska hiša biti. Ako bi se stariši po njenih kratkih, temeljitih in jedrnatih podukih vestno in točno sploh ravnali, bilo bi dosta več bolj zdravih mater in tudi dosta večji broj po telesu in duhu bolj čvrsto-krepkih otrok po mili domovini. Ne rečem preveč, ako trdim, da bi ta drobna knjižica, ako bi se sploh bolj uvaževala, prave čudeže delala.

Marsikaka britka solza bi se starišem ne vrnila in marsikako nježno bitje bi pri življenji čvrsto, krepko in zdravo ostalo, katero pa tako, čeravno uže ne umrje, pa za celo življenje betežno in nadložno ostane. Otrok, kateremu se je kal bolezní v najnežnejših dnevih njegovih v kri in telo zarinila, ne bode nikdar v krepkega, močnega in popolno zdravega korenjaka dorastel. Taki betežni reveži so pa navadno tudi po duhu svojem zeló tópi in neumni, so učitelju v šoli prava sitnost, težava in nadloga, a splošnemu šolskemu napredku pa hud in občuten zadržek. Topósti duha otroškega so pa tudi dostakrat pijančevanju (osobito „šnopsanju“) podvrženi stariši sami največji vzrok. Ako to, kar sem tu do sedaj na kratko omenil, resnično ni, prosim, naj se mi z dokazi ovrže!

Ko bi se enkrat slovenski stariši sploh točno ravnali po jedrnatih podukih, katere jim napominjaua knjižica „Slovenska mati“ gledé skrbi za zdravje svojim otročičem — daje in nudi, imeli bi ljudski učitelji s začetniki veliko manj truda in sitnosti, da je privadijo na strogo snago trupla in na možno snago obleke njihove. Koliko truda in časa stane učitelja na deželi uže samo to, da pri zanemarjenih začetnikih take napake in malomarnosti vsaj deloma odpravi, kar pa še vselej z lepo ne ide ne, znano je vsakemu, kdor je s tem na različnih krajih mile domovine kdaj opraviti imel!

(Konec prihodnjič.)

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

7.

Kahira.

Kahira je poglavitno in najimenitniše mesto arabskih zemelj. Po njej se ravna povsodi, koderkoli arabski govoré in koderkoli veljajo arabski običaji. Kahira nam priča, kaj je znala izvesti doba Kalifov, in kaj premore arabska sila tudi dandanes. Stoji pa to saracensko mesto na peščeni ravnini $\frac{1}{4}$ milje od desnega brega nilskega, in njemu nasproti na trdih skalnatih tleh libijske pustinje stolujejo kraljevske piramide Faranov. Kahira je ključ gorenjega Egipta, kakor pravimo, in dostojna naslednica najstarejih in največjih mest kraljevskih Tebe in Memfida. Kahira se je razvila in razcvela v srednjem veku, ko je Evropa še v barbarstvu tičala.

Kdor je bil v Londonu, more si nekoliko misliti gnječo po ulicah kahirskih; in te ulice so vrhu tega zeló ozke, hrup pa tak, kakor morda v nobenem drugem mestu na svetu ne, kajti Arabci so neverjetno živi in glasni. Prve dni me je vselej glava bolela, kedar sem iz tega vrišča domu prišel, prav tako se zdi člo-

Šolske stvari.

O šolskem zdravstvu.

Referat za okrajno učiteljsko konferenco v Postojni dné 8. julija t. l.

(Konec.)

Ko učitelj otroke od starišev v odgojo in poduk prejme, naj poleg onega, kar ima in mora po napomenjenih predpisih in razpravah gledé zdravja njihovega v šolski sobi sam storiti, jim dalje ne le toplo priporoča, nego od njih tudi strogo zahteva: da naj bodo vedno tudi doma kolikor mogoče v čistem in zdravem zraku, da naj se skrbno in povsod varujejo škodljivega prehlada, kateremu more cela procesija pomenljivih bolezni slediti; da naj bodo v vseh zadevah in okoliščinah prav snažni, čedni in čisti; da naj vselej svojim močem primerno radi, z veseljem in pridno delajo, se lenobe in postopanja varujejo, a o pravem času pa tudi blagodejno počivajo; da naj bodo vselej ob vživanji kakoršne koli hrane strogo zmerni in redni; da naj se dečki vsaj do svojega 24. leta zdržujejo kadenja škodljivega tobaka; da naj se deklice nikdar pretesno in pretisnjeno ne oblačijo; da naj nosijo vselej zadosta veliko in bolj ohlapno obuvalo itd. Privaja naj je v vsakem obziru prec iz začetka na strog in točen red. Opominja in svari naj jih pred nevarno razvado ob zimskem času si svoje spalnice sè žrjavko greti, katera navada je uže marsikomu luč življenja prezgodaj in za vselej vpihnila.

Sè spodbudnimi, iz življenja vzetimi izgledi naj učitelj spodbuja in vnema svojo šolsko mladino za sveto čednost; krepostne čednosti; čistost, sramežljivost, nedolžnost in druge enake kreposti ohranijo človeku zdravje in mu daljšajo življenje; strasti mu pa najdražji zaklad „zdravje“ rušijo in kazé ter ga pahnejo v revščino, nadloge in nesrečo. Bolezen in prezgodnja smrt je pogostokrat šiba, s katero Bog človeka za njegovo pregrešno in protinaravno življenje tepe in kaznuje. Nedolžni človek je z vsem zadovoljen, vse ga veseli, zdrav je in dolgo bode živel.

Čednost je najboljša prijateljica, strast pa najhujša sovražnica zdravju človeškemu.

Posebno živo naj učitelj svoje bolj odraščene — osobito ponavljavne — učence opominja in svari, da se, kedar bodo šolo ostavili, z vso skrbljivostjo varujejo v javnem življenji svojem nesrečnega pijančevanja — „šnop-sanja“ — in pa pogubonosnih iger za denar, kateri dve strasti se po mili domovini čedalje bolj pogubonosno in vničevalno širite, ter ljudstvu duševno in telesno zdravje kradete in mu njegov gmotni stan spodkopujete in razdevate. Ako pa učitelj hoče mladino svojo za čednost in krepost vneti in pridobiti, mora jej sam biti pravi uzor čednostnega in krepostnega življenja. Kaj pomaga, če mladini v šoli še tako lepo o čednem, treznem in varčnem življenji govorim, če me pa ta izvan šole vedno le pri kozarcu, pri „pildkih“ in drugih igrah čepeti in dragi čas ter svoje zdravje in premoženje zapravljati vidi? — Ali bodo moje moralične pridige, ako so še tako lepe, stvarne in jedrnate kaj zdale, ako pa temu sam ravno nasprotno ravnam, svoje prizadevanje, trud in delo s svojim slabim izgledom ob enem tudi sam sproti totalno vničujem? Ne, nikdar ne! je kratek in neovrgljiv odgovor.

Da zopet k stvari preidem, omeniti mi je še, da, ako učitelj hoče svojim učencem resnično in uspešno za zdravje skrbeti, mora se tudi sam gledé zdravstva potrebno izolirati (ker učitelj bi moral, da bi vsemu, kar se dandanes od njega zahteva, tudi zadostil, biti popolni čudodelnik). V dosego (ne čudeže delati) tega

čital naj bi primerne in podučne razprave o zdravstvu, v kar morejo mu koristno služiti: „Domači zdravnik“, izdan po družbi sv. Mohora; „Makrobiotika“; „Poučilo o difteritiki“, „Pravila, kako je z navidezno mrtvimi ravnati“; „Gemeinnütziges Kräuterbuch“, knjiga, katero izdal je Ferdinand Siegmund in druga dela enakega zapopadka. Posebno zadnje imenovana knjiga bi se ne smela v nobeni okrajni učiteljski bukvarnici pogrešati. V nji ni le domače in drugo rastlinstvo prav po domače in strokovnjaško opisano, kar more učitelju pri naravoslovnem poduku v šoli dobro služiti, nego je pri vsaki rastlini tudi povedano, kako more se iz nje zdravilo napraviti in v katerih boleznih slučajih pomaga, ter kako naj se rabi. Kot poseben dodatek nahaja se v tej knjigi tudi odstavek: „Der Geheimmittel-Schwindel“, v katerem avtor prav dobro okrišpa tista-le zdravila, katera se ljudstvu po časnikih kot pravi čudeži za drage denarje vsiljujejo in ponujajo. Koliko denarja se lahko vernemu in neukemu ljudstvu na ta način po sleparski poti izžema in vkrade, ne morem ravno povedati, a gotovo pa mnogo mnogo tisočakov. In nasledki temu so, da bolezen čestokrat še hujša, neozdravljiva in smrtonosna postane. — Resnična, pa žalostna istina je to.

Šolska soba naj bode učencem vselej in ob vsakem času uzor snage, ter — kjer možno — tudi kraj, v katerem se more in dá vselej čist, svež in zdrav zrak vživati.

Bolj odraščene šolske deklice naj se spodbujajo in v to vnemajo, da se doma same vadijo za strogo snago cele hiše, osobito pa še stanovanja in spalnice svoje skrbeti.

Pri nobeni kmetski hiši bi se nikdar ne smelo pogrešati „bezgovega“ in „lipovega cvetja“, „sleza“, „ajbiša“, „kamilic“, „arnike“, „astramontane“, „kafernega špirta“, „slanega tropinovca“, „angleške ali grenke soli“, „nekoliko dobrega in čistega medú“, „glicerina“ in drugih takih priprostih domačih zdravil, s katerimi more se ob pravem času umno rabljenimi marsikaka sicer dolgotrajajoča in nevarna bolezen prav v kálu svojem zadušiti in preprečiti. Zakaj, ob katerih slučajih in kako se napomnjena domača zdravila rabijo, je gotovo vsakemu domoljubnemu učitelju dobro znano, zatoraj o tem tukaj dalje ne razpravljam.

Ker so taka domača zdravila velike važnosti za vsako hišo, dolžnost je učitelju, da on bolj odraščene učence svoje šole, osobito ponavljavce, sam dejansko poduči, kako se ta zdravila pravilno napravljajo in ob potrebi tudi uspešno rabijo. Poduči naj je dalje tudi, kako se jim je ob hudi uri vesti, naj jih ta uže doma dobi ali pa na prostem zasači; kako je z utopljenici, zmrznjenici, zadušelimi in od strele zadetimi, v prvih trenutkih ravnati in kako se jim je ob kužnih boleznih itd. obnašati in zadržati.

Priporoča naj jim in prepričuje naj je, da v nevarnih in sploh v boleznih more le večji in spretni zdravnik izdatno pomagati, po katerega naj ob potrebi brez odlašanja pošljejo, da se bolezen preveč ne razpase ter smrtonosna ne postane. Nikdar naj pa v boleznih svojih pri mazačih in konjedirkah pomoči ne iščejo ali pa vse le božji volji prepuščajo, kar vse je uže marsikoga prerano pod rušo spravilo.

Nad vse smešno in obžalovanja vredno je pa to, da se po nekaterih krajih mile domovine ljudje ob vsakovrstnih boleznih še celó vraž poslužujejo. Še celó v našem okraji nahajajo se vasi, iz katerih, ne morem drugače reči, nekoji bedaki in prismode v svojih in boleznih svojih sosedov k nekim gotovim „Ščavonarjem“ v Trst po „lek“ hodijo. Zopet smešna in žalostna istina!

Vsakega pravega učitelja sveta dolžnost je: iz zdravstvenega in moraličnega stališča take napake in

pregrešne domišljije uže pri mladini zatirati in vničevati, ter je počasi izmed ljudstva popolno iztrebiti.

Ako učitelj pri šolski mladini gledé zdravstva to doseže, kar sem ravno omenjal, dosegel je ob enem tudi svoj namen tako, da mu v tem obziru vest kaj očitati imela ne bode, ker s tem ni le skrbel za zdravje svojim učencem na malem prostoru šolske sobe in le za šolski čas, nego čuval je nad njihovim zdravjem uže ob času, ko so bili za šolo še nedorasli, a ob enem jih je pa tudi s potrebnim orožjem preskrbel, s katerim bode jim moč v njihovem javnem življenji za najdražji zaklad njihov, za ljubo, drago „zdravje“ skrbeti, je varovati in ohraniti.

M. Rant.

Rim nas ljubi.

Spisal Ivan Lavrenčič.

Z žalostnim, otožnim srcem prebiramo povestnico naših pradedov. Kaj bi je ne! vsaj skoro slehrna nje stran spisuje nam ljute, strašne boje, katere so morali biti za obstanek svoj s sovražnimi svojimi sosedi in z drugimi barbarskimi rodovi, ki so razlivali se, enako pogubonosnemu mrčesu, po pokrajinah njihovih. Videti je bilo, da hočejo in morajo ukončati narod slovanski. Pač zaman niso brusili meča, ker severnih Bodricev in Luticev uže dolgo ni — izginili so za vselej. V svoji surovosti dosegli bi bili še več, ali moč, sočnost, pogum dajalo je sv. nebo našim očetom, da viteško stavili so se v bran, čestokrat premagali sovraga in oddahnili se — ali žal le za trenutek! Komaj je opešala in izginila ena sila, vzdignila se je druga; nov boj se prične in podlegli, obupali bi bili naši pradedje, da vsaj ena velevažna, čila moč ne bi bila delila jim tolažbe, izdatne podpore — in to je bil Rim, vsem narodom enako pravičen. Strpeti ni mogel, da bi bile udušile narod naš tuje sile, hotel je in potrudil se, da se ohrani, živi ter da vživa enako drugim po božji naredbi priznate mu pravice — zato potegoval se je za-nj ne z mečem sicer, a z veljavno svojo besedo; delil mu dobrote, zanimival za njega napredek vse dni, vzlasti v v devetem stoletji za bratov solunskih in v času najnovejšem. Uverimo se!

Uže v prvih stoletjih po Kristusu pošiljal je Rim duhovnike v slovanske pokrajine iz najboljšega namena, da zasveti in razširjuje se v naših pradedih luč Gospodova, da jih duševno prerodi, izreda, oživlja, pomaga v nebesa in časno osreči. Vzvišeno poslovanje dušnih pastirjev zlorabili so slovanskemu razvoju — sovražni duhovi; vplivati so znali na nje; da ponemčevali so ljudstvo in se trudili odtrgati je vladarjem domačim. Le ti opazili so nepoštene pogubljive namene ptujih gospodov — zato iznebili bi bili se srčno radi vzlasti nemških svečenikov. A kje vdobita družih, boljših, če možno večjih jezika slovanskega? to bilo je težavno — domačega sinu niti enega niso imeli sposobnega v istem trenutku za preimenitno delo. V zadregi pomagalo jim je milo nebo, ki je dovedlo jim iz dalnjega Carigrada dva vrla brata, porojena v deloma slovanskem Solunu. Ne le, da sta bila slovanskega jezika popolnoma zmožna, prinesla sta sabo prevod sv. pisma v domači besedi. Uže to in nju srčna ljubezen do naših pradedov, pripomogla je, da ljudstvo oklenilo se ju je tesno in slovo duhovnikom ptujim. Nehotè umikajo se ti vrlima bratoma in vračajo se v svoje nemško domovje, trdno na-dejaje se, da vrnejo se kmalu. In izvestno bi bili se tudi, da veljalo bi nje, nemške kneze in sploh bratoma in nam sovražne duhove. Dasi so napeli vse sile ter črnili sv. blagovestnika v Rimu, da zapelujeta ljudstvo,

da podučujeta je v jeziku barbarskem — slovanskem in še celó opravljata v njem daritev najsvetejšo — vendar opravili niso ničesar. Rim pokazal je jasno, da enako drugim rodovom ljubi nas.

Spoznal je, da tožbo je narekovala le zavist, sovražstvo, in zlobni, sebični nameni; uvidel je, da tožniki ne brigajo se toliko za vero v Slovanih, marveč za svoje interese, svoje gospodstvo — zato prezrl je njihovo pritožbo. Prevrat blagodejni sv. očeta Nikolaja celó razveseli, ker čul je uže, da po vrlih bratih solunskih se krščanstvo oživlja, utrjuje in širi brzim korakom; uvidi tudi, da vspeh še sijajnejši bodeta dosegla, če podeli jima vikše cerkveno dostojanstvo ter posveti povoljno število slovanskih mladeničev — prav nju duha — v mašnike. Misel to izpelje njemu naslednik papež Hadrijan II., ki posveti ju v Rimu, v cerkvi sv. Petra v škofa ter blizu 50 nju učencev v svečenike. Ker pa je bila volja božja, da v malih dneh 14. svečana l. 869. modrijan Ciril umrè, odlikuje ga sv. oče in ž njim izvestno vse Slovane, da pokoplje njega čestita telesne ostanke z največjo častjo v lastno svojo rakev v cerkvi sv. Klemenca.

„A da sem posvetil Metodija v škofa — misli si sv. oče — pomogel nisem njemu in ne njega ljudstvu zadostno; odvisen in ostane kot škof služen nemškemu, solnograškemu metropolitu in deloma vladiki pasovskemu: roke so mu zvezane, prosto gibati se ne more — tedaj prostosti, samostalnosti mu je treba.“ V to svrho ne premišljuje se dolgo, da osnuje panonsko-moravsko nadškofijo ter imenuje Metodija nje metropolitom in posebej poslanikom svojim za pokrajine slovanske.

V svoji dobrohotnosti potrdil je tudi prevod sv. pisma v besedi slovenski in še celó dovolil slovensko liturgijo, proteč z izobčenjem onemu, ki bi si usojal grajati naredbo in jezik slovenski „qui autem, ausus fuerit aliter persuadere vobis vituperans litteras linguae vestrae sit excommunicatus“ — tako je pisal isti sv. oče Hadrijan II. knezu Rastislavu in Kocelju.

Izvestno je, da z veseljem nepopisljivim začuli so knezi, pradedi naši i Metodij, da krepko se poteguje Rim za-nje, vzlasti pa, da je odlikoval sv. blagovestnika in izredno počastil njihov jezik. So li nasprotniki molčali? Ne! Takoj so napisali pritožbo in poslal jo v Rim, češ, da rimska stolica krati in ruši njihove pravice. A sv. oče zagovarja temeljito svojo vrhovno cerkveno oblast, postavne svoje naredbe in niti za las ne odneha. Vidè, da papežu ne morejo do živega, planejo na Metodija, sodijo ga samovlastno in tirajo v ječo daleč tja na Bavarsko, kjer je preživel v bedi dve in pol leta.

Med tem zaspal je v Gospodu našim očetom in apostolu iskreni prijatelj in dobrotnik Hadrijan II. Hvala Bogu, da dobil je vrednega naslednika Ivana VIII. Zvedoč o nečloveškem dejanji pošlje takoj svojega poslanika Pavla Jakinskega s posebnimi pooblastili na Nemško, Panonijo in Moravijo, da se krepko potegne za Hadrijanove odloke, kakor tudi, da oprosti Metodija in cerkveno kaznuje sokrive svečenike. Le ti izgovarjajo se, skušajo se oprati — a zaman.

Izmislijo si kmalu novih laží; dolžé namreč Metodija krivoverstva Grkom vlastnega: da izhaja sv. Duh le od Očeta, ne pa tudi od Sinu, in, da opravlja službo božjo v jeziku barbarskem v to svrho, da prikriva drugim svoje zmote — za te svoje nakove pridobé z zvi-jačo omahljivega moravskega kneza Svatopluka, vrlemu Rastislavu naslednika.

(Konec prih.)